

Hem acabat amb el Rei, que aquesta hora ja deu haver passat la frontera. Ja tenim República. Ja tenim llibertat d'expressió i d'organització. No és pas qüestió de creure que amb la República ja ho tenim tot pla. La República és molt important que la tinguem, però no oblideu que la burgesia voldrà seguir manant i explotant els treballadors. La República per ara és com un got buit, que s'ha d'omplir de lleis per la nova ordenació de la vida social i política. Els partits republicans tenen significacions i propòsits molt diversos. N'hi ha de dretes, de reaccionaris. Basta mirar la composició del Govern. Fem-los confiança perquè el pas que s'ha fet endavant, s'afermi. Però, vigilant sempre i disposats a lluitar amb tot el coratge perquè sigui aviat un fet l'emancipació total dels treballadors d'Espanya i del món sencer. Aquest matí jo encara era a la presó! Molts companys de la CNT hi érem. No cregueu pas que ni ells ni jo creguem que, perquè s'ha proclamat la República, ja ens podem plegar de braços, i deixar l'organització i la lluita. Lluitarem més que mai i si he anat trenta vegades a la presó, estic disposat a anar-hi trenta vegades més, perquè no podem parar de lluitar fins que s'hagi instaurat un règim que posi el Govern i l'economia de la nació en mans dels treballadors! Visca la Revolució social!

—Visca! Visca en Peiró! —contestaven a centenars.

Vaig anar-me'n a dormir amb l'evidència que Peiró era un home d'un tremp extraordinari i una vocació de líder de molta envergadura."

Quan es procedí a l'elecció de l'alcalde, però, federals i socialistes es desdiren dels acords electorals i varen imposar el nomenament de l'Abril.

Jaume Recoder i els seus companys encaixaren el cop i dissimularen, tant com pogueren el seu disgust.

La processó corria, però, per dins i és la que explica l'evolució política posterior que dins i fora del Consistori i ja per sempre allunyaria el jove advocat de tot acostament a l'Esquerra i al socialisme.

Realment, la hi havien feta molt grossa. El que més el vexava era la satisfacció que això havia causat a la candidatura de l'oposició. Jaume Recoder no va superar mai més, el sentiment de frustració que allò li havia causat.

Vàrem tractar-lo en moments ben difícils i ho escoltàrem dels seus mateixos llavis.

En un opuscle inèdit on expliquem l'actuació del Comitè de Salut Pública de Dosrius hi fem una ampla referència. Jaume Recoder, perseguit els primers dies de la Revolució, vingué a refugiar-s'hi.

ESTEVE ALBERT i CORP

LA SEGONA REPÚBLICA A MATARÓ. DE L'ENTUSIASME A LES DIFICULTATS.

La Segona República arriba envoltada d'entusiasme i d'esperances. L'ambient de la seva proclamació i els seus moments posteriors eren d'eufòria i exaltació. Qualsevol que hagi viscut aquells dies en conserva un record inesborrable. Qualsevol diari o publicació de l'època expressa aquest clima, guardant-ne un preciós testimoni per al futur.

D'on venia aquesta exaltació? Què significava la República?. República simplement, o República Catalana per a molts. La República era la panacea. Era la solució als mals del país. La possibilitat de començar a aplicar remei a tots els pro-

blemes. Mals i remeis que eren entesos de diferent manera pels diferents partits i sectors socials; però tothom coincidia en la necessitat de la República per a començar a treballar. Hi ha moments en la història que un fet determinat cristalitza entorn seu les esperances d'amplis sectors, esperances de sentit divers i fins i tot contraposat. Moments en què el poble se sent protagonista de la història. La proclamació de la Segona República n'és clarament un d'ells.

Efectivament, el recolzament a la República era massiu i venia des de molt diferents direccions.

A nivell de Mataró la Candidatura que guanyà les eleccions —Candidatura Republicano-Socialista— estava integrada per Acció Catalana, el Centre Republicà Federal —poc després adherit a ERC— i l'Agrupació Socialista. Comptava, a més, amb el recolzament, encara que no explícit, dels sindicats. Fins i tot els anarco-sindicalistes expressaven un gran entusiasme, tot i que no deixaven de manifestar que s'oposaven a qualsevol forma de govern; l'ocupació de l'Ajuntament, amb el que suposava de ruptura de la legalitat i la derrota de les forces més tradicionals, feia que s'incorporessin plenament a l'ambient d'eufòria d'aquells dies.

I la immensa majoria de ciutadans mataronins havia secundat aquesta opció. Amb una abstenció que no arribava al 25 per cent, la candidatura guanyà amb una mitjana de prop del 70 per cent dels vots emesos. Els candidats electes foren:

De la Candidatura Republicano-Socialista:

Sis membres d'Acció Catalana: Jaume Recoder i Esquerra, Jaume Llavina i Cot, Ramon Cantó i Bombardó, Josep Majó i Lleonart, Josep Rabat i Simon i Joaquim Cabanyes i Barba.

Sis membres del Centre Republicà Federal: Josep Abril i Argemí, Francesc Rossetti i Sánchez, Vicenç Esteve i Barnaus, Josep Esperalba i Mora, Pere Torres i Folch i Agustí Montaner Cabarrocas.

Cinc membres de l'Agrupació Socialista: Jaume Comas i Jo, Francesc Anglas i Sarlat, Artur Puigvert i Fabré, Daniel Barberà i Peradejordi i Joan Julià i Planas.

De la Candidatura Administrativa:

Nou membres: Joan Masriera i Sans, Josep Recoder i Fàbregas, Francesc Biayna i Riera, J. Sans i Berenguer, Josep Puig i Suari, Antoni Vinardell i Sagarra, Josep M^a. Fradera i Pujol, Joan Novellas i Mora i Josep Monserrat i Cuadrada.

El panorama era encoratjador. Una coalició majoritària, un recolzament important i un fort entusiasme. Al marge hi restava una oposició que, havent sofert una forta derrota, tardaria a reorganitzar-se.

Els trets generals del període posterior són ja bastant coneguts. El resultat de les eleccions municipals havia aconseguit forçar la proclamació de la República. La marxa del rei i la constitució del govern provisional feia imprescindible la convocatòria d'eleccions a Corts Constituents, que seran pel mes de juny també amb triomf de les candidatures republicanes i socialistes. El nou govern emprèn tot seguit la tasca de reformar l'Estat: són iniciades les discussions de diverses llistes, entre elles la de l'Estatut, que permetrà a Catalunya

l'inici d'una tasca administrativa i legislativa pròpia. Són també conegudes les dificultats amb què aquesta tasca s'enfronta. Però aquí no ens referirem pas a aquestes, sinó a una dificultat addicional, específica de Mataró, la dificultat de constituir un Ajuntament estable entre l'abril de 1931 i el gener de 1934, en què es realitzen les següents eleccions municipals. I és que la manca d'entesa entre els partits creà una constant inestabilitat dins l'Ajuntament, fet que impossibilità la realització de la tasca de govern eficaç que feia falta (1).

Així, si el panorama després de la proclamació de la República era encoratjador, el que seguí no va correspondre a tantes esperances. A grans trets diríem que les principals dificultats dintre l'Ajuntament foren dues. En primer lloc, la decisió de federals i socialistes d'excloure de l'Ajuntament els regidors electes de la Candidatura Administrativa. En segon lloc, la ruptura de la coalició triomfant, amb el distanciament i enfrontament entre Acció Catalana d'una banda, i federals i socialistes de l'altra. Veient-ho més a poc a poc i cronològicament, els fets foren els següents:

Proclamada la República, els regidors de la Candidatura Republicana Socialista guanyadora es constitueixen provisionalment i nomenen interinament a Abril com a Alcalde i a Cabañes, Comas, Recoder, Rossetti i Anglas com a Tinents d'Alcalde (2). Dos dies després es passarà a constituir l'Ajuntament i a efectuar la votació dels càrrecs d'Alcalde i Tinents d'Alcalde, ja que la llei electoral preveia que aquests fossin elegits pels regidors i d'entre ells mateixos. Els resultats són deu vots a favor d'Abril, cinc a favor de Jaume Recoder i un en blanc (3). Com a Tinents d'Alcalde, Recoder, Comas, Cabañes, Rossetti, Anglas i Rabat.

Així, doncs, l'Ajuntament es constitueix sense els membres electes de la Candidatura Administrativa. I és que hi hagué una forta campanya contra el fet que uns homes que no havien declarat el seu suport a la República, formessin part de l'Ajuntament republicà. La pressió contra la seva integració fou molt intensa. La CNT amenaçava amb anar a una vaga general (4). Federals i socialistes amb retirar-se de l'Ajuntament. Això portarà que Acció Catalana, partidària d'un total respecte pel resultat de les eleccions (5), deixi d'assistir a les sessions de l'Ajuntament. Fet que, de prolongar-se, hauria gairebé impossibilitat l'actuació d'aquest.

Federals i socialistes fan diverses gestions prop de les autoritats de Barcelona per a tractar que, donat que hi ha uns quants Ajuntaments en

situació irregular, s'exclouí definitivament els regidors administratius i se'n nomenin de republicans. No puc oferir dades clares dels resultats d'aquestes reunions, però els comentaris i rumors, tant d'aquells moments com posteriors, apunten que la decisió de les autoritats era que es constituís l'Ajuntament de Mataró amb tots els regidors electes. Malgrat això, els de la Candidatura Administrativa no assistiran a les sessions per ara. I poc després els regidors d'Acció Catalana retornaran a l'Ajuntament al·legant que ho consideren un deure inexcusable, davant les maniobres dels monàrquics i altres elements contraris a la República (6).

Però les tensions no minven. I esclaten arran dels fets ocorreguts amb motiu de la festivitat de Sant Antoni Abat. La Germandat de Sant Antoni havia demanat a l'Alcalde autorització per a fer la desfilada de cavalleries, per a rebre la benedicció, a l'estil d'altres anys i l'Abril s'hi negà. Els motius de la negativa s'han de veure tant en l'actitud anticlerical d'Abril, com en el fet que aquell any el clima era tens i es temien disturbis. L'actitud contrària a la República d'algunes autoritats eclesiàstiques i l'intransigent anticlericalisme d'altres sectors havien enrarit l'ambient; a més, s'havien produït ja els successos d'Arnedo i Castilblanco, i dies després es produïa la revolta anarquista de l'Alt Llobregat. Els de la Germandat cursaran la petició al Governador Civil, que dóna la seva autorització i el 17 de gener la desfilada surt al carrer. Puja per la Riera i en arribar al carrer de Sant Josep s'inicien uns xiulets, contrarrestats per aplaudiments d'altres sectors. Els portadors de la bandera de la Germandat saluden. Un grup dels que protestaven s'atansa al genet que duu la bandera i la hi arrabassa. Comença una baralla amb cops de puny i patacades. Els de la Germandat, reconquerida la bandera, poden finalment entrar a l'Església (7).

Tot això provoca molt de malestar. Els sectors catòlics recreen a Abril de no haver assegurat l'ordre i l'acusen de permetre els disturbis. A més, a la nit, davant del seu domicili hi ha crits de protesta i xiulets. Abril decideix de posar a disposició del Consistori el seu càrrec i l'Ajuntament, en una sessió a la qual no assisteixen els regidors d'Acció Catalana, li ratifica la confiança (8). En aquesta sessió es formulen fortes crítiques a Acció Catalana, per no haver assistit, i directament a Jaume Recoder per una maniobra prop del Govern Civil. Rossetti diu que li dol haver de considerar l'amic Jaume Recoder amb la carn i l'esperit de Judes (9). Tot això provocarà que dies després Acció Catalana presenti la dimissió irrevocable de tots els seus càrrecs (10). I caldrà reorganitzar l'Ajunta-

ment pel que fa a la primera, tercera i sisena tinences d'Alcaldia, que ara recauran en Vicenç Esteve, Pere Torras i Joan Julià (11). La coalició Acció Catalana — federals i socialistes— és ja definitivament trencada.

I arribem ja als conflictes que generen l'aparició a l'Ajuntament dels regidors electes de la Candidatura Administrativa. Cal fer esment que aquests, després del primer moment de derrota, es reorganitzen i la majoria d'ells constitueixen la Lliga a Mataró. Ja sigui degut a aquesta reorganització, ja sigui pel major pes electoral que van adquirint les forces conservadores, decideixen d'ocupar el seu lloc a l'Ajuntament. Als mesos de febrer i març de 1933, per tres vegades (12), es repetirà el mateix fet: en estar llegint el secretari l'acta de la sessió anterior, entren els regidors de la Lliga. Federals i socialistes s'aixequen i marxen. Després d'aquestes tres aparicions la presència dels regidors de la Candidatura Administrativa serà ja permanent. A la sessió del 18 d'abril del 1933, Jaume Recoder exposa que Abril li ha comunicat la dimissió de tots els regidors federals i socialistes i li ha fet lliurament de l'Alcaldia en caràcter d'interinitat. Hi haurà doncs, una nova elecció d'Alcalde —Rabat— i de Tinents d'Alcalde —Recoder, Majó, Cantó, Llavina i Cabañes— tots ells amb set vots a favor i set en blanc (13). La CNT, que havia amenaçat amb vagues i manifestacions si es produïa aquest fet, ara s'abstindrà, car retreu als socialistes i federals moltes actuacions passades que li han fet perdre la seva confiança (14).

El resultat de les eleccions a Corts del novembre de 1933 torna a variar la situació. En registrar-se un fort avanç de les dretes, federals i socialistes es replantegen la seva postura i retomen a l'Ajuntament, al·legant que la República està en perill i que cal sustentarla. També es replanteja la seva postura Acció Catalana, que dimiteix de tots els seus càrrecs, en considerar que els resultats de les darreres eleccions són una desautorització manifesta a la seva permanència en aquests llocs (15). S'imposa una nova votació de càrrecs que es farà a la sessió del dia següent en la qual, pel lloc d'Alcalde, Jaume Llavina —que en aquells moments és republicà independent— obté 14 vots i Abril 10 (16). Per les tinences d'Alcaldia són elegits Fradera, Novellas, Montaner, Masriera, Puig i Recoder. Tots, excepte el tercer, de la "Candidatura Administrativa" Federals i socialistes s'abstingueren. Aquesta sessió fou enormement tensa. Comas acusà a Llavina d'arribar a l'alcaldia amb els vots dels que foren l'oposició el 14 d'abril del 31. El públic insultà a Acció Catalana i especialment a Llavina, acusant-los de traïció. Aquest Ajuntament sols

Les autoritats inauguren la 1^a. Fira Comercial de Mataró, el 4 de juny del 1933.
 D'esquerra a dreta, Josep Monserrat Cuadrada; X. X.; Ausencio Gómez, administrador de correus;
 Lluís Gallifa, arquitecte municipal; X. X., capità ajudant;
 Carles Sánchez de Boado; Vicenç Borràs i Baixas, funcionari municipal; X. X.; Sr. Coronel del Regiment d'Artilleria;
 Miquel Ciges, jutge de Primera Instància; Josep Rabat i Simon, alcalde; X. X.;
 Joan Pons Montanari, secretari del Jutjat Municipal i X. X.

durarà un parell de mesos, ja que pel gener del 1934 tenen lloc les següents eleccions municipals.

Cal veure que, en aquests dos anys i vuit mesos, l'Ajuntament s'ha reorganitzat nombroses vegades i que al front del Consistori s'hi han succeït tres Alcaldes, Abril, Rabat i Llavina.

De tota manera voldria també dir que les dificultats de la Segona República no foren pas totes de caire local. A Catalunya, a l'Estat Espanyol, i fins i tot més àmpliament, s'atravessaven uns moments difícils, amb dificultats de tot ordre. La conjuntura econòmica era enormement crítica; l'atur, en creixement. Els problemes de l'autonomia catalana, de la proclamació de la República Catalana a l'acceptació de l'autonomia, de l'Estatut de Núria al del 32, anaven minvant l'entusiasme i obligaven els partits, i especialment els sectors més catalanistes, a rebaixar les seves peticions, amb el consegüent desprestigi i, com a mínim, un alt cost, a nivell de tensions internes; la campanya a altres llocs d'Espanya contra l'Estatut català; la qüestió de l'ensenyament i la qüestió religiosa, que portava a una incòmoda posició als republicans catalans catòlics, que es veien atacats per ambdós costats, situació que arribarà al seu paroxisme després de l'aixecament de 1936.

No cal oblidar tampoc que a aquesta inestabilitat hi contribuï en gran part el sistema electoral, fortament majoritari, que forçava les coalicions per tal d'obtenir la majoria sense que hi hagués una entesa real. Si hi afegim la joventut de l'experiència democràtica, es fa comprensible que els problemes no tardessin a aflorar.

Les següents eleccions municipals es realitzaren pel gener de 1934 i de nou triomfaren les esquerres, si bé per un marge molt estret. La polarització dretes-esquerres era molt forta. Acció Catalana no es va presentar a aquestes eleccions, ni amb candidatura pròpia, ni en coalició amb altres forces. Les dues llistes agrupaven, l'una —"Defensa Ciutadana"— a la Lliga i altres forces conservadores, i l'altra —"Front Únic d'Esquerres"— a federals, socialistes i obrers independents.

L'enfrontament més radicalitzat dreta-esquerra era palès també arreu del país. I ultra aquesta polarització era patent també la manca d'un autèntic respecte pel marc democràtic i pel joc electoral, com ho posen de relleu els fets d'octubre del mateix any 1934 i l'aixecament del juliol del 36.

MARTA MANTÉ

NOTES

- (1) De tota manera hi ha notícies que situacions similars es produïren a altres municipis.
- (2) Acta de la sessió del 14 d'abril. *Llibre d'Actes de les Sessions de l'Ajuntament*, núm. 120, pàg. 274.
- (3) Segons *Proa*, òrgan d'Acció Catalana, res no s'havia pactat prèviament pel que fa a l'Alcaldia. Però, proclamada la República i en tractar de l'elecció provisional d'Alcalde, els socialistes proposaren Jaume Recoder, cosa que Acció Catalana acceptà. Però immediatament canviaren de parer, i dos socialistes votaren per Recoder i tres ho feren per Abril. A la votació posterior, federals i socialistes votaren per Abril i Acció Catalana per Jaume Recoder. (*Proa*, núm. 18 del 25 d'abril de 1931).
Les votacions definitives pel càrrec d'Alcalde consten al *llibre d'actes* núm. 120, pàg. 276-7. De tota manera, en no obtenir-se la majoria absoluta caldrà repetir la votació, cosa que es farà a les sessions del 24 i 30 d'abril. *Llibre d'actes* 120, pàgs. 282 i 287.
- (4) *Diari de Mataró* del 23 i 24 d'abril 1931, on es dona compte d'un míting de la Confederació Local de Sindicats i d'una carta d'aquesta al "*Ciudadano Alcalde Señor Abril*" en la qual "*protestan y manifiestan que de tomar posesión en el municipio los elementos monárquicos será contra la voluntad cívica del pueblo*".
- (5) Reproduïm de "*Proa*" núm. 18, 25 abril 1931: "*Acció Catalana defensava, defensa i defensarà el legítim dret de les minories elegides per sufragi popular que encara que siguin fidels al règim caigut tenen dret a la representació municipal si més no perquè així ho ha fet tota Espanya i per la lleialtat que devem als principis democràtics (...) les minories d'oposició són la millor garantia de la llibertat i el mutu respecte (...)*".
- (6) *Diari de Sessions*. Llibre 121. Pàgs. 4 i 5.
- (7) *Diari de Mataró*. 18 de gener 1932.
- (8) *Llibre d'Actes* 121. pàg. 264 i següents.
- (9) He tractat de reconstruir els fets en base a les informacions de la premsa, que recull explicacions donades per Acció Catalana, federals i socialistes, i en base al que consta a les actes de les sessions de l'Ajuntament:
Arran dels fets de Sant Antoni Abat alguns regidors administratius s'adreçaren al Governador Civil protestant de l'actuació de l'Alcalde. Això coincidirà amb la publicació a "*La Publicitat*" d'una nota en la qual es deia que l'Alcalde estava lliurat als comunistes i que aquests eren els qui, de sota mà, governaven. El governador cridà l'Alcalde Sr. Abril i li demanà la dimissió, cosa que Abril no acceptà. Jaume Recoder es dirigí també al Governador per tractar del tema. I aquest és el fet que fou vist com una traïció. En paraules de Rossetti: "*en estrènyer Abril la mà del governador encara la trobà calenta de l'escalf de la del Sr. Recoder*".
- (10) *Diari de sessions*. Llibre 122. Pàg. 1 i següents.
- (11) *Diari de sessions*. Llibre 122. Pàgs. 4 i 5.
- (12) Les tres sessions foren les dels dies 23 febrer, 16 març i 30 març. *Llibre d'actes* 123. Pàgs. 40, 56 i 73.
- (13) A la sessió posterior, ja que les dimissions no són acceptades immediatament, i Acció Catalana intenta que federals i socialistes rectifiquin la seva decisió. *Llibre d'Actes* núm. 123, pàgs. 75 i 87.
- (14) *Albada*, del 22 d'abril 1933 publica un article fent-hi referència. "*A nosaltres els administratius ens fan tan de fàstig que hauriem aplaudit que les dues minories haguessin pres el determini de tirar-los escales avall (...) ja que no s'hi van veure en cor, ara creiem que les castanyes del foc les han de treure aquells que més prop tenen la torradora, i si no que duri la mascarada que quan ens convingui a nosaltres, els treballadors, ja decidirem*".
- (15) *Llibre d'Actes* 123, pàg. 232-3.
- (16) *Llibre d'Actes* 123, pàg. 236-7. En no obtenir majoria absoluta cal repetir l'elecció, cosa que es fa l'1 i el 8 de desembre.